

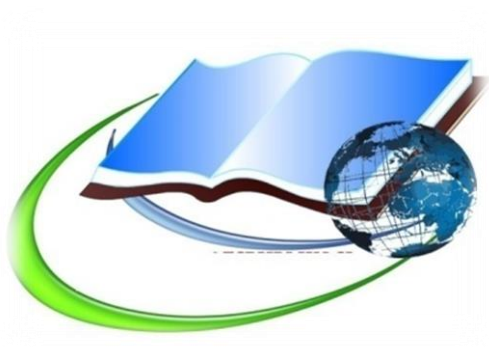
Долбоор

**ЎЗБЕКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЭЛГЕ БИЛИМ БЕРҮҮ
МИНИСТРЛИГИ
РЕСПУБЛИКАЛЫК БИЛИМ БЕРҮҮ БОРБОРУ**

**ФИЛОЛОГИЯ ПРЕДМЕТИНИН БЛОК МОДУЛУ БОЮНЧА
ЖАЛПЫ ОРТО БИЛИМ БЕРҮҮЧҮ МЕКЕМЕЛЕРИ ҮЧҮН
ОКУУ ПРОГРАММАСЫ**

IX КЛАСС

АДАБИЯТ

ТАШКЕНТ -2018

ТҮШҮНҮК КАТ

Адабият таалиминин негизги максат жана милдеттери окуучулардын көз карашын, ой жүгүртүүсүн кеңейтүү жана аң-сезимин жогорулатууда, сөз өнөрүнө, Мекенге, улуттук каада-салт жана бай руханиятыбызга болгон мээрим, урмат-сый, махабат рухунда тарбиялоо болуп саналат.

Башкы максаттан келип чыккан абалда адабият окуу предметинин алдына коюлган максат төмөнкүлөрдөн турат:

өзүнүн пикирин оозеки жана жазма түрдө туура жана так баяндаган, китепти сүйүүчүлүк маданияты калыптанган, өз алдынча жана чыгармачыл ой жүгүртө алган, башкалардын пикирин андап түшүнө турган – карым-катыш жана кеп маданияты өнүккөн адамды жетилтүү;

улуттук, ошондой эле дүйнөлүк адабияттын сейрек үлгүлөрүн окутуу аркылуу окуучулардын руханий-ахлактык жан дүйнөсү, адабий-эстетикалык сезимин калыптандыруу, ошондой эле аларда өз алдынча ой жүгүртүү, образдуу ойлоого карата билим, көнүкмө, тажрыйбаларды пайда кылуу жана өнүктүрүү;

адабият предмети негизинен өз ичине география, тарых, кыргыз тили, педагогика-психология, логика, этика, тил маданияты жана стилистика предметтерин өз ичине камтыйт;

окуучуларды көркөм адабиятка кызыктыруу, чыгармаларды үйрөтүү жараянында аалам жана инсан мүнөзү, улуттук, жалпы инсандык баалуулуктар, ошондой эле китепти сүйүүчүлүк маданиятын калыптандыруу аркылуу окуучулардын руханиятын, көз карашын кеңейтирип, бышыктап баруу;

окуучуну ой жүгүртүүгө, башкалардын пикирин түшүнүүгө, өзүнүн оюн оозеки жана жазма түрдө сабаттуу баяндоого каратылган кептик компетентцияны өнүктүрүү;

жазма кепте жогорку сабаттуулук, адабий тил нормаларына көңүл буруу, стилдик көркөмдүктөн пайдалана алуу жана предметтин мазмунунан келип чыккан абалда окуучуларда таяныч компетентцияларды калыптандыруудан турат.

Республикабызда окумуштуу Б. Блумдун таксаномиясы, “Кейс стади”ге негизделген окутуу технологиясы, тест технологиясы, “Бумеранг”, “3x4”, “БББ”, квест-сабактар, электрондук-виртуалдык сабактар, аралыктан окутуу ж.б сыяктуу заман талабына ылайык системаларды колдонуу усулдары аркылуу окуучуларга жогорку деңгээлде билим берүү бүгүнкү күндүн талабы болуп саналат. Окутуу технологиялары көптөгөн педагогикалык инновациялык иш тажрибалар, автордук мектептер менен биргеликте мугалимдердин көйгөйлөрүн талдоону жана системалаштырууну талап кылат.

Аталган окуу программасы 2018–2019-окуу жылында 11-класс, 2019–2020-окуу жылында 8-9-класстар, 2020–2021-окуу жылында 5-класс, 2022–2023-окуу жылында 6-7-10-класстарда баскычма-баскыч иш жүзүнө ашгырылат.

Жалпы орто билим берүүчү мектептеринин 5-11-класстарынын ар биринде жыл боюнча: Адабият 5-класста – **68** саат, 6-класста – **68** саат, 7-класста – **68** саат, 8-класста – **68** саат, 9-класста – **102**, 10-класста – **68** саат, 11-класста – **68** саат окутулат.

Окуучулардын окуу аракеттери натыйжаларына коюла турган талаптар:

чыгармаларга жана ырларга философиялык караштарга мамиле билдире алат;

улуттук жана азыркы кыргыз адабиятына тарыхый адамдардын образына карата өз пикирин оозеки жана жазма баяндай алат;

чыгармаларда келтирилген улуттук жана жалпы инсандык идеяларын айырмалай алат;

Кеп маданияты жана мамиле адебине амал кылат, үйрөнүлгөн темаларга тиешелүү тилдердин грамматикалык жана орфография эрежелерин билет, оозеки жана жазма кепте пайдалана алат;

Кыргыз улуттук драматургиясын иликтей алат.

IX КЛАСС

АДАБИЯТ

(102 саат)

Орто мектептеги адабий билим берүүнүн экинчи баскыч экинчи муунун аяктоочу 9-класста адабий чыгармалар бүткүл дүйнөлүк адабияттын инсандын моралдык өнүгүүсүн калыптандырууга багытталган бүтүндөй бир эстетикалык жараян экендигине окуучуларда ишеним ойготуучу түрдө берилүүсүнө көңүл бурулат. Ошондуктан бул баскычта улуттук адабияттын алдыңкы үлгүлөрү менен биргеликте дүйнөлүк адабияттын эң сонун чыгармаларын үйрөтүүгө көңүл бурулат. Бул милдетти ишке ашыруу үчүн 9-класста адабий билим берүүнүн төмөнкүдөй минималдык мазмуну сунуш кылынат:

Киришүү

(1 саат)

XX кылымдын биринчи жармындагы кыргыз адабияты

(29 саат)

К. Тыныстанов. Ала-Тоо, Кышкы түндө, Манас күмбөзү.
А. Токомбаев. Мезгил учат. К. Баялинов. Ажар. Эркиндик эңсеген кыздын тагдыры. Адабият теориясынан: көркөм чыгармадагы пролог жана эпилог. К. Жантөшев. Курманбек. «Курманбек» драмасы. Адабият теориясынан: драмалык конфликт. М. Элебаев. Кыйын кезең. Кыйын кезеңдеги турмуш. Ж. Турусбеков. Энем, Каракчынын трагедиясы. Адабият теориясынан: поэма жөнүндө түшүнүк. Ж. Бөкөнбаев. Ажал менен ар-намыс. Адабият теориясынан: символ жана шарттуулук. К. Маликов. Жаңыл. «Жаңыл» драмасы. Т. Сыдыкбеков. Тоо балдары. Кичинекей тоолуктардын чоң дүйнөсү же эски менен жаңынын күрөшү. Адабият теориясынан: роман жөнүндө түшүнүк. А. Осмонов. Бөбөккө, Тирүүлүк, Адамзат, Ата Журт, Коштошуу, Мен кыргыздын акыны, Пушкинге, Шото Руставелиге, Музыка, Эшимкандын тереги, Өлүп тирилгендер, Адабият теориясынан: салт жана жаңылык.

XX кылымдын экинчи жармындагы кыргыз адабияты

(30 саат)

Чынгыз Айтматов.Саманчынын жолу, Адамзаттын жолу жөнүндө баян«Деңиз бойлоп жорткон Ала-Дөбөт» . Адабият теориясынан:көркөм шарттуулук түшүнүгүн тереңдетүү.Н.Байтемиров.Тынышбек боорум» дастаны.Адабият теориясынанстилдештирүү.К.Каимов. Анарбайдын көпүрөсү.»Анарбайдын көпүрөсү»–жаңы салттын уланышы.А.Саспаев.Татым туз.С.Жусуев.Кубаныч.Ө.Даникиев.Кыздын сыры.Ш.Сыдыкбеков.Ак боз ат.Ш.Дүйшеев.Кайран тил.

Чыгыш элдеринин классикалык мурастарынан

(8 саат)

Кабус-наама.Эрнест Хемингуэй.Чал жана деңиз.Адабият теориясы боюнча .Олжас Сулайманов ырлары «Аргумак», «Махамбетке».V-IX класстарда алган маалыматтарды жыйынтыктоо.

Боордош элдердин адабиятынан

(16 саат)

Өзбек поэзиясынын башаты.Алишер Навай.Сүйүү гүлдестеси. «Чолпон», «Абдулла Арипов», «Аман Матжан»,« Абдулла Кадирий».

Темаларды үйрөнүү үчүн– 80 саат

Жыйынтыктоо–3 саат

Кошумча окулган адабияттар–3 саат

Дилбаян–16 саат

Адабият курсун тематикалык пландаштыруу

№	Бөлүмдөр аты	Сааттар саны		
		жалпы	теориялык	Практикалык
1	Киришүү	1	1	
2	XX кылымдын биринчи жармындагы кыргыз адабияты	29	4	
3	XX кылымдын экинчи жармындагы кыргыз адабияты	30	4	
4	Чыгыш элдеринин классикалык мурастарынан	8	1	
5	Боордош элдердин адабиятынан	16	2	
6	Жыйынтыктоо	3		
7	Кошумча окулган адабияттар	3		
8	Текшерүү иши	12		
	Жалпы	102	12	

**Пайдаланылган жана пайдаланууга сунушталып жаткан
адабияттар:**

1. O‘zbekiston Respublikasining 1997 yil 29 avgustdagi “Ta’lim to‘g‘risida”gi qonuni.

2. O‘zbekiston Respublikasining 1997 yil 29 avgustdagi “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi”.

3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 15 martdagi “Umumiy o‘rta ta’lim to‘g‘risidagi Nizomni tasdiqlash haqida”gi 140-sonli qarori.

4. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 6 apreldagi “Umumiy o‘rta ta’lim va o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limining davlat ta’lim standartlarini tasdiqlash to‘g‘risida” gi 187-son qarori.

5.Абдуллаев .Э.Исаев.Д. Кыргыз орфографиясынын эрежелери, Б.2013.

6. Адабиятты окутуунун методикасы. Иманалиев К. ж.б. Б. 2016.

7.Абдылбаев.Э. “Манас”эпосунун тарыхый өнүгүшүнүн негизги этаптары,Б.1996

8.Бекбоев .И. Тимофеев.А.И. Сабактын оптималдуу вариантын даярдап өткөрүүнүн методикасы,Б. 2010

9.Жигитов.С.Акындын эки өмүрү.Б.1998

10. Закиров.С. Кыргыз элинин макал – лакаптары,Б.1998

Жалпы орто билим берүүнүн “Адабият” предметинен окуу программасын иштеп чыгуу боюнча чыгармачылык топтун тизмеси

Т\н	Фамилиясы жана аты	Иш жайы жана кызмат орду	Колу
1	Темирова Махбуба Алибековна	Андижан мамлекеттик университети.ф.ф.д.,доценти	
2	Юнусалиева Абиба Анарбаевна	Республикалык билим берүү борборунун кыргыз тили методисти	
3	Тойчубаева Айсулуу Маматбековна	Андижан областы Хожаабал району 10-жалпы билим берүүчү мектеби кыргыз тили жана адабияты мугалими	
4.	Уринбаева Шахзода Каюмовна	Ташкент областы Бөкө району 35- жалпы орто билим берүүчү мектебинин кыргыз тили жана адабияты мугалими	
5	Шерматова Гүлзада Эркиновна	Республикалык билим берүү борборунун кыргыз тили методисти	

